

به بهانه یادروز شیخ اجل؛ آغاز دهه سوم سعدی شناسی در ایران/ حق بزرگ سعدی بر مردم و کشور

امروز اول اردیبهشت ماه در آستانه آغاز بیست و یکمین سال بزرگداشت سعدی تدقیق در آرا و اندیشه های شیخ مصلح الدین سعدی شیرازی بیش از پیش نیاز جامعه جهانی است.

امروز اول اردیبهشت ماه در آستانه آغاز بیست و یکمین سال بزرگداشت سعدی تدقیق در آرا و اندیشه های شیخ مصلح الدین سعدی شیرازی بیش از پیش نیاز جامعه جهانی است. اکنون در سال ۱۳۹۶ دو دهه پس از نام گذاری اول اردیبهشت ماه به نام «یاد روز سعدی» هم زمان با شیراز و برخی شهرهای ایران، در بسیاری از کشورها دوستدارانش این روز را پاس داشته و از خوان حکمت، عشق، پند و زیبایی های آثار او خوشه ها می چینند.

برگزاری پیایی یادروز سعدی فرصت مغتنمی است که بتوان از یک سو داشته ها و کاستی های این عرصه را در هر سال به دآوری نشست و از سوی دیگر شعله سعدی پژوهی را پرفروغ تر کرد تا در آینده ای نه چندان دور شاهد آفرینش آثار گران سنگی در این عرصه بود.

از سال ۱۳۸۵ تا پارسال که «دهه سعدی شناسی» سامان یافت، پژوهش ها و ترویج آثار سعدی شتاب و کیفیتی درخور جایگاه و منزلت استاد سخن یافت و در این ۱۰ سال، هر نوبت یادواره شیخ اجل به موضوعی خاص پرداخته شد و به اهتمام سعدی پژوهان، استادان تاریخ و ادبیات دانشگاه ها و مراکز علمی و مرکز سعدی شناسی و بنیاد فارس شناسی به همراه نهادهای متعهد به فرهنگ آثار مکتوب، مقالات، پایان نامه ها و رساله هایی در پیوند با موضوع هر سال سعدی پژوهی تهیه و منتشر شد.

در دهه یادشده که با «دوران شناسی سعدی» در سال ۱۳۸۵ آغاز شد از سال ۸۶ تا آغاز دهه ۹۰ خورشیدی زندگی، اندیشه، زبان و شخصیت سعدی، گلستان، بوستان و غزلیات (نسخه شناسی، تحلیل معنوی، فرم و زبان، صنایع ادبی، زیبایی شناسی و...) مورد تأکید نشست های سالانه یادروز سعدی قرار گرفت.

از آغاز دهه ۹۰ که قصاید، مجالس، قطعات، هزلیات و... (نسخه شناسی، تحلیل معنوی، فرم و زبان، صنایع ادبی، زیبایی شناسی و...) موضوع یادروز سعدی قرار گرفت، به نوبت در سال های بعد این بزرگداشت با موضوعی خاص به استقبال آرا و اندیشه های سعدی شناسان، استادان ادبیات و دوستداران ادب و فرهنگ ایران و جهان رفت تا سال گذشته که «سعدی در حدیث دیگران و دیگران در حدیث سعدی» موضوع این بزرگداشت قرار گرفت.

طی سال های ۹۱ تا ۹۴ نسخه شناسی آثار سعدی و انتشار کلیات سعدی به تصحیح سعدی پژوهان برجسته کشور به عنوان نسخه اصلی پژوهش های «سعدی شناسی و نسخ مرکز سعدی شناسی»، «سعدی، معارف اسلامی و فرهنگ ایرانی»، «سعدی و مسائل اجتماعی، فرهنگی، اخلاقی، سیاسی» و «ادبیات عصر ما و هنر سعدی، سنت و نوآوری و فرهنگ مردم» مورد تأکید واقع شد.

انتشار گزیده کلیات سعدی به زبان های زنده دنیا شامل زبان های انگلیسی، آلمانی، فرانسوی، اسپانیولی، عربی، روسی، چینی، ایتالیایی، ژاپنی و مالیاییان در حالی است که اینک در آغاز دهه سوم، بزرگداشت شیخ اجل سعدی شیرازی در کنگره ای بین المللی با حضور سعدی پژوهان و مترجمان آثار سعدی از سراسر جهان و تهیه و انتشار گزیده کلیات سعدی به زبان های زنده دنیا شامل زبان های انگلیسی، آلمانی، فرانسوی، اسپانیولی، عربی، روسی، چینی، ایتالیایی، ژاپنی و مالیایی انجام گرفته است.

همچنین از سال گذشته دفترهای «سعدی شناسی» که هر سال به مناسبت یادروز این شاعر نویسنده پارسی گوی ایرانی منتشر می شد از شماره نوزدهم به شکل دو فصلنامه ادبی تخصصی منتشر شد و اینک نشریه یادشده شماره سوم خود را به مناسبت بیست و یکمین یادواره شیخ اجل منتشر خواهد کرد.

سعدی در صدر دست نوشته های فارسی زبانان

آن گونه که یک استاد دانشگاه با تأکید بر «وجوه حضور سعدی در دوران معاصر» می گوید: بر اساس آمار، نسخه های خطی سعدی ۱۳۲۴ نسخه است که در صدر دست نوشته های ایران به زبان فارسی است.

دکتر فرح نیازکار با اعلام وجود ۴۲۲ نسخه از کلیات سعدی، ۲۸۴ نسخه دیوان سعدی، ۲۲۲ نسخه بوستان سعدی، ۳۷۰ نسخه گلستان سعدی و ۲۶ نسخه پندنامه های سعدی به همراه صدها پایان نامه ثبت شده پیرامون شیخ اجل و آثارش معتقد است: نگارش صدها مقاله علمی درباره سعدی از دیدگاه های مختلف سیاسی، جامعه شناسی، انسان شناسی، روانشناسی، مردم شناسی، زیبایی شناختی، دین شناختی، فلسفی و... بیانگر میزان اهمیت سعدی در حوزه های مختلف علم و ادب است.

این چهره علمی و ادبی دانشگاهی بر اساس آنچه ترجمه آثار سعدی به دیگر زبان های رایج دنیا انجام می گیرد عنوان می کند: گلستان سعدی نخستین کتاب فارسی است که به یک زبان اروپایی ترجمه شد و زمینه آشنایی شاعران، نویسندگان، فیلسوفان و اندیشمندان غرب را فراهم کرد؛ شاعران و اندیشمندانی چون ولتر، هوگو، دیدرو، لافونتن، گوته،

شیلر، پوشکین، رنان، امرسون، بالزاک، موسه، بونین و بسیاری دیگر از او متأثر شدند. این در حالی است که از سال ۱۶۳۶ میلادی که نخستین گزیده گلستان با ترجمه «آندره دوریه» به زبان فرانسوی چاپ و منتشر شد تاکنون، آثار سعدی به زبان های مختلف از جمله انگلیسی، آلمانی، اسپانیایی، لاتین، ژاپنی، چینی، روسی، لهستانی، هلندی، ایتالیایی و... ترجمه و منتشر شده است.

رواج ۴۰۰ ضرب المثل از گلستان

شاید کمتر اندیشمندی مانند سعدی یافت شود که در میان مردم از جایگاه زبانی رایجی برخوردار باشد زیرا دست کم هزاران ضرب المثل از بوستان و گلستان این شاعر بزرگ رواج دارد که مورد استفاده همگان قرار می گیرد و بارها شده که شنیده می شود: «این ره که تو می روی به ترکستان است»؛ در جای دیگری سعدی به کنایه گفته «ادب از که آموختی، از بی ادبان»؛ یا کنایه های این شاعر به دختر خویش که در میان شیرازی های هنوز ورد زبان ساکنان کوی سعدی است.

خیلی از ابیات و جملاتی که امروز مردم ایران در مناسبت های مختلف و در گفتگوهای خود از آن استفاده می کنند در آثار سعدی بیان شده استخیلی از ابیات و جملاتی که امروز مردم ایران در مناسبت های مختلف و در گفتگوهای خود از آن استفاده می کنند در آثار سعدی بیان شده که یا قبل از سعدی این جملات به شکل ضرب المثل وجود داشته و سعدی آن را با استادی هرچه تمام تر بیان کرده و یا به خود سعدی تعلق دارد و پیش از آن وجود نداشته و ساخته خود سعدی است و تا به امروز به شکل مَثَل در بین مردم نفوذ کرده است.

ضرب المثل های سعدی شیرازی در زبان پارسی یکی از رایج ترین ضرب المثل هاست فقط ۴۰۰ ضرب المثل از گلستان سعدی در زبان فارسی رایج است.

چیره دستی در آرایش سخن

در پیوند با آنچه به عنوان ضرب المثل های سعدی به کار گرفته می شود، استاد دانشگاه شیراز نیز در خصوص نفوذ عمومی سعدی به [خبرنگار مهر](#) می گوید: گلستان سعدی از همان آغاز نگارش تا به امروز همواره در فرهنگ مردم ایران، از کتاب های شیرین و خواستنی بوده و این مقبولیت همیشه رو به گسترش و افزایش داشته است. این پذیرش عمومی را باید دست کم در دو عامل جستجو کرد که یکی هوشیاری در گزینش موضوع و دیگری چیره دستی در آرایش سخن است.

کاووس حسن لی معتقد است: حضور همیشگی سعدی در میان مردم و آمیزش او با گروه های مختلف اجتماع، تأثیر بسیار در عمومی تر شدن سخن او گذاشته است. بدین خاطر است که احساس می کنیم سعدی سخنگوی صادق مردم است. سخنگویی که در کلام او هرگز بویی از نومیدی، ناتوانی و شکست احساس نمی شود بلکه همواره پویا، کوشا و تلاشگر جلوه می­کند.

در قلمرو عثمانی سعدی را شاعری «خودی» می خوانند و از دیرباز تاکنون به شرح و ترجمه آثار او پرداخته اند چنانکه در دوران مورد اشاره آثار بسیاری پیرامون او یا آثارش نگاشته شده است. نمونه تازه این دل بستگی به سعدی هم شاید بتوان انتشار کتابی درباره سعدی به زبان ترکی استانبولی عنوان کرد که به اهتمام پروفیسور کاووس حسن لی نویسنده، محقق و شاعر شیرازی در آستانه یادروز سعدی منتشر شد.

کتاب «دریچه صبح: بازشناسی زندگی و سخن سعدی» یکی از نوشته های دکتر کاووس حسن لی درباره سعدی شیرازی است که در سال ۱۳۸۹ از سوی انتشارات خانه کتاب منتشر شده است. این کتاب ۲۰۰ صفحه ای که بیشتر به مخاطبان عمومی توجه داشته در چهارفصل تنظیم شده است. در این فصول زندگی سعدی و روزگار او، آثار نظم و نثر سعدی با تکیه بر زیبایی شناسی و پیام های اجتماعی بررسی شده و مجموعه ای از دیدگاه های صاحب نظران جهان درباره سعدی نیز معرفی شده است.

سعدی حق بزرگی بر این کشور و مردم دارد

سیدرضا صالحی امیری وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی در آیین نکوداشتی که در آرامگاه سعدی برگزار شد با یادآوری اینکه دو سال قبل در این مکان در مطلع سخن از تابش خورشید از این نقطه گفته شد، عنوان کرد: ما در سرزمین رازها و رمزه هستیم که رازهای این سرزمین ناشناخته مانده و این جغرافیا در دل خود سخن بسیاری دارد که تنها توانستیم از معدن غنی آن جرعه ای برداشت کنیم.

این مقام فرهنگی با اشاره به اینکه رمز و راز این سرزمین را باید در زمانه سعدی و حافظ و ادوار تاریخی جست، افزود: این جغرافیا بخشی از هویت تمدنی ملی و اسلامی ماست و تقدیر و قدردانی بزرگان بخشی از هویت ملی است. صالحی امیری با بیان اینکه سعدی حق بزرگی بر این کشور و مردم دارد عنوان کرد: هویت ایرانی و اسلامی ما پس از اسلام مدیون سعدی، حافظ و فردوسی است.

وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی کلام سعدی و درس های او را آموزنده اخلاق دانست که مهم ترین نیاز امروز است. درمان درد امروزین را باید در گلستان و بوستان سعدی جست. زیرا سعدی چشمه جوشان اخلاق در این سرزمین استوی بد اخلاقی را بزرگ ترین آسیب نسل حاضر عنوان کرد و گفت: درمان این درد امروزین را باید در گلستان و بوستان سعدی جست. زیرا سعدی چشمه جوشان اخلاق در این سرزمین است.

صالحی امیری چالش اخلاقی امروز و انگ زنی، اتهام، ترویج شایعه و انتقام جویی را به خاطر فاصله گرفتن از فرهنگ

سعدی عنوان کرد و افزود: رمز ماندگاری زبان فارسی به خاطر تداوم هویت ایرانی است زیرا فارسی نه یک زبان که یک فرهنگ و تمدن است ازاین رو و از این منظر باید قدردان سعدی باشیم که بقای این کشور را با زبان فارسی استمرار بخشید.

وزیر فرهنگ و ارشاد سعدی نماد اعتدال، عقلانیت، انسانیت، عدالت، کرامت و منزلت دانست و یادآوری کرد: سعدی پرچم دار عدالت است و سخن گفتن از سازگاری و اعتدال و همگرایی از سعدی وام می گیرد چراکه امروز بیش از هرزمانی نیازمند پرهیز از افراط و تفریط هستیم زیرا سعدی معیار اعتدال است و ما وامدار این شاعر از این منظر هستیم چراکه سعدی نماد پرهیز از ظلم و ستم است.

وی زیست فرهنگی داشتن را مدیون سعدی دانست و گفت: او چهره مانا و ماندگار این سرزمین است زیرا دین مداری و مردم سالاری در ابیات و غزل های سعدی می خروشد.

صالحی امیری دین را از منظر سعدی مظهر مدارا و سازگاری تعریف کرد و گفت: سعدی تصویر غبارآلود را از دین می زداید زیرا او قائل به خدمت خلق و حاکمیت به خلق بود.

وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی نصیحت الملوک سعدی را حاوی پیام روشنی عنوان کرد که باید به فکر اقشار جامعه و مردم بود.

سعدی عشق خدا و خلق را هم زمان می جوید

کوروش کمالی سروستانی رئیس مرکز سعدی شناسی هم می گوید: سعدی یگانه ای است که سحر کلامش به اعجاز درمی آویزد و سخنانش مانند شکر شیرین است.

وی ادامه داد: سعدی پیوسته به انسان عشق می ورزد و او را در جهان پرآوازه می کند و چنین است که جهانگیر می شود.

کمالی سروستانی افزود: بازتاب افق اندیشه سعدی بنی آدم را اعضای یکدیگر می داند تا جایی که بوستان را بر حکمت بنیان می کند و کلام او تأثیرگذار می شود.

رئیس مرکز سعدی شناسی افزود: سعدی، نیک گفتار و نیک پندار و ژرف بین است و دادگری است از انسان مداری و خردورزی.

کمالی سروستانی تأکید کرد: گویا آرزوهای سعدی در بوستان جلوه کرده است. سعدی عشق خدا و خلق را هم زمان می جوید و عشق سعدی داستانی است که بر سر بازار است.

سال ها و دهه هاست سعدی در آثار هنرمندان ایرانی از جایگاه والایی برخوردار است و بهره مندی مستقیم یا غیرمستقیم از مضامین کلام سعدی در انواع هنرها همچون نقاشی، خوشنویسی، آواز و موسیقی و... همچنان ادامه دارد.